

TARTALOM

Előzmények és célok	3
Az értekezés tárgya	4
A vizsgálat módszere	5
Eredmények	7
A habilitációs értekezés tézisei	12
Hivatkozott irodalom	14
A szerző tudományos tevékenységének az értekezés témaköréhez kapcsolódó adatai	15
Az értekezés témakörében megjelent publikációk	15
Az értekezés témaköréhez kapcsolódó tudományos előadások	17
Az értekezés témaköréhez kapcsolódó lektori tevékenység	19

Előzmények és célok

Jelen munkánk nem előzmény nélküli. A nyelvtanárszerep fogalmával kapcsolatosan először a kétezres évek elején fogalmazódtak gondolataink, amelynek eredményét nyelvpedagógiai megközelítésben PhD dolgozat formájában fogalmaztuk meg (Fábián, 2007). Az a munka még nem lépett túl a fogalom elméleti megalapozásán, és annak részletes meghatározásán.

Bár nem jutott el a hazai olvasóközönséghez nyomtatott formában, a disszertáció elektronikus változata egyes tudományos körökben több kutató érdeklődését felkeltette, érdeklődés mutatkozott a mind a gyakorlati (Babóckyné, 2009) és az elméleti neveléstudomány (Simay, 2010), mind pedig a közgazdaságtan (Kiss, 2013; Kiss et. al., 2012; Primecz et. al., 2014) területén.

Időközben az összehasonlító neveléstudományi, nevelésszociológiai, pedagógiai, kutatómódszertani, oktatáspolitikai, pszicholingvisztikai, majd legújabban alkalmazott nyelvészeti (nyelvi mérés- és értékelés), valamint kiemelten a kognitív metaforaelmélet terén szerzett szerény ismereteink arra készítettek minket, hogy átgondoljuk a korábban papírra vetett gondolatokat, átformáljuk a kutatómetodológiai megközelítést, és megtartva az eredeti elmélet lényegét, újonnan megfogalmazzuk azt. Az eredeti doktori disszertáció így egyetlen fejezetre szűkült, miközben megformálódott a monográfia egésze.

Munkánkban több célt igyekszünk elérni. Egyrészt saját szakmai, elméleti és gyakorlati kutatói fejlődésünket szeretnénk bemutatni az elmúlt évtized távlatát áttekintve. Másrészt változatlan az a törekvésünk, amellyel a nyelvtanárszerepre vonatkozó eddigi általános szemléleten kívánunk fordítani. Amikor arra vállalkozunk, hogy a tanári, és szűkebb értelemben a nyelvtanári professzió egy új megközelítésének működésébe vezetjük be az olvasót, a megszokottól eltérő gondolkodásmódot követünk, megerősítjük a mások által elért eddigi eredményeket, lehetővé tesszük azonban azok átgondolását, újraértelmezését és új rendszerben történő elhelyezését. Az első vállalkozásunktól kezdődően eltelt csaknem egy évtized

áttekintésével igyekszünk a nyelvtanárszereppel kapcsolatos új ismereteket is feltárni. Negyedik célként kutatómetodológiai innovációk segítségével a neveléstudományi kutatások tanári nézetekkel kapcsolatos világát kívánjuk felrészni a pedagógiai metaforaelemzés új eljárásainak bemutatásával.

Az értekezés tárgya

A címben megjelölt tárgy, a tanárszerep és nyelvtanárszerep aspektusai, implikálja a téma sokoldalú megközelítését. Munkánkban a tanárszerep és nyelvtanárszerep fogalom lényegéhez vezető utakat járva több irányt követünk. A kiindulópontok a tanárkutatási hagyományok, a szociológiai szerepfogalom, a neveléstudományi pályakép, a hazai jelen valóságának elvárásai, valamint a nyelvtanár metaforák formájában megjelenített pszichés világának valóságai. És az utak egyazon pontban találkoznak, a nyelvtanárszerep fogalmában.

Először röviden áttekintjük a témánk közvetlen előzményeként megjelent tanárkutatások céljait valamint eredményeit. Azok rendszerezésében a jó tanár, a tanárszereppel összefüggő elvárások, az osztálytermi interakciókban megfigyelhető tanári szerepviselkedés, valamint a tanárszerep komplexitását leképező metaforák világát különítjük el.

A következő fejezet a kitűzött célnak megfelelően újrdefiniálja a tanárszerep és nyelvtanárszerep fogalmát, amelyet egyrészt a szociológiai és szociálpszichológiai szemlélet keretének tágításával, másrészt a szerepkategória egyéni nézetrendszerben megjelenő képének beemelésével tesz meg, így hangsúlyozva a fogalom egyedi aspektusát.

A munka határozottan elkülöníti a tanárszerep fogalmát a szerepviselkedés fogalmától, mivel az utóbbit a tanár egyedi szituációhoz kötöten, az oktatás keretei között a tanár és tanulók közötti osztálytermi interakció során valósít meg, így az nem tárgya a jelen vizsgálatnak.

Meggyőződésünk szerint a hazai tanárszerep evolúciójában kiemelkedő jelentősége van azoknak a tudományos elméleteknek, amelyek a közelmúltban a pedagógus pályáról alkotott képet határozták meg. Ezek áttekintése során megismerkedünk a 70-es évek pszichológiai pályaprofiljával, valamint az ezt követő versengő neveléstudományi elméletekkel, amelyek között különleges helyet foglal el a pedagógus professziógramok reneszánsz megközelítése, és a pedagógustevékenység sztenderdjeit meghatározó elmélet. Ezek mint a tanárszerephez kapcsolódó elvárások meghatározó tényezői kerülnek bemutatásra.

Az utolsó két fejezetben a nyelvtanárok saját szerepfelfogását nézetrendszerük vizsgálatán keresztül mutatjuk be.

Ebben a két fejezetben megismerkedhetünk a pedagógiai metaforaelemzés adatgyűjtési és adatfeldolgozási technikáinak módosított változataival is, amelyek mint kutatásmethodikai innovációk jelennek meg a műben.

A vizsgálat módszere

A munka az elméleti kutatás és empirikus vizsgálatok együttesében valósítja meg a téma feltárását.

A szerep a kezdetektől a szociológia és szociálpszichológia tudományának egyik központi fogalma. A tanulmány ebből a szerepfogalomból indul ki, az integrált szerep elnevezéssel illetett komponensrendszer kialakítását azonban egy interdiszciplináris térben valósítja meg. Több diszciplína eredményeire támaszkodva egyesíti a humán kultúra egyetemes, a tanárszerep neveléstudományi terének és a nyelvtanárszerep nyelvpedagógiai terének általános, valamint a nyelvtanár nézetrendszerében jelenlévő konkrét, egyedi világait.

Az empirikus vizsgálatok tanárok és tanárjelöltek nézetinek feltárását a pedagógiai metaforaelemzés módszerének felhasználásával valósítják meg. A módszer azonban módosításra kerül mind az adatgyűjtés, mind az adatfeldolgozás tekintetében, amely

módosítások innovatív erővel bírnak a neveléstudományi kutatások terén. A módosításokat az alábbiakban propozicionális adatgyűjtés és kognitív konstrukcióelemzés elnevezéssel ismerhetjük meg.

A propozicionális adatgyűjtés

Az alanyoktól a metafora alkotásán kívül kért írott magyarázatok kódolását pontosítottuk a propozíciók bevezetésével. A magyarázatban megjelenő állítás legkisebb gondolati egységét nevezzük propozíciónak, amely az állítástól eltérően egyetlen témát hordoz.

A kutatásban a magyarázatokban szereplő állításokat kisebb tematikus egységekre bontva azokból propozíciókat hoztunk létre, majd ezeket a propozíciókat elemezve értékeltük az adatokat.

A kognitív konstrukcióellenőrzés

A metaforák és magyarázatok létrehozását követően, a résztvevők aktív közreműködése nélkül, a metaforakonstrukciók és az azokhoz tartozó propozíciók együttes adatai alapján a metafora alkotásában szerepet játszó feltételezett egyéni kognitív folyamatok hipotetikus rekonstruálása történt meg néhány ismert kognitív nyelvészeti metaforaelmélet felhasználásával, amelyek a metafora standard elmélete, a kategorizációs elmélet, illetve a fogalmi integráció elmélete.

Az adatok alapján rekonstrukciós ábrák készültek, majd végezetül a rekonstrukciós ábráknak a résztvevőkkel történő egyéni egyeztetése és kisebb módosítása következett, amely a metaforizációs folyamatokat bemutató ábrák véglegesítésében, és az azokban fellelhető adatok feldolgozásában működött közre.

Eredmények

A nyelvtanári szerep fogalmához kapcsolódó eredmények

A tanárszerep vizsgálatának fogalmi alapjait a szociológia és szociálpszichológia világában rejtőző eredeti források felkutatásával teremtettük meg, majd a nyelvtanárszerep fogalmi keretének kialakításában tágabb megközelítést alkalmaztunk a neveléstudományhoz kapcsolódó diszciplínák problémaközpontú bevonásával.

A tanárszerep kutatásában nélkülözhetetlen a tanári személyiség működésének tágabb környezetbe, interakcionális és társadalmi kontextusba helyezése. Ez a lépés a tanári személyiség osztálytermi interakcióban megvalósuló működésének kontextusát ebből következően átfogóbb elméleti keretet nyújt a tanár és nyelvtanár szerepviselkedésének megismerésére.

Ebben a kitágított kontextusban vizsgálhatók a nyelvtanárra irányuló és a nyelvtanár nézetrendszerében megjelenő elvárások, amelyek a nyelvtanárszerep világának létrehozásában működő tényezők.

Az eredetük szerint a pedagógiai környezet egészéből érkező külső elvárások rendszere alkotja a nyelvtanári szereprendszer egyik fő komponensét, az elvárt szerepet. Az elvárt szerep azoknak az elvárásoknak az összességét jelenti, amelyeket a nyelvtanárral szemben a laikus közösség, a tanulók, a tanárok, illetve más – a tanárral interakcióba lépő – olyan szakmai személyek vagy azok által képviselt intézmények támasztanak, akik a közvetlen vagy közvetett pedagógiai környezetének részei. A szerepkörnyezet rétegződése folytán több szinten vizsgálható összetett rendszer. Az elvárt szerep eddig megismert rétegei a kultúrák összességéből homogenizálódott általános humán kulturális környezetből érkező elvárásokkal egészülnek ki.

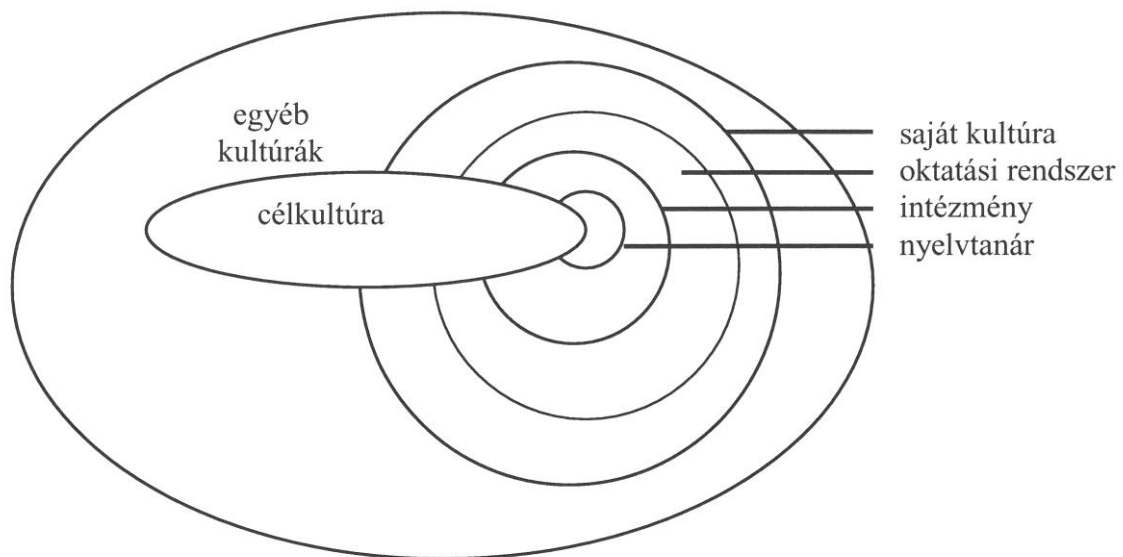
Tantárgyának sajátosságainál fogva a nyelvtanár, eltérően a többi szaktanártól, nemcsak saját kultúrájának pedagógiai környezetébe ágyazódva fejt ki tevékenységét. Szerepalakításában másik forrásból, a célkultúrából – esetleg

kultúrákból – eredő elvárások is részt vesznek. Mivel ez a környezet az egyéb szaktárgyi pedagógusszerepek esetén csak esetlegesen van jelen, a nyelvtanárszerep specifikus sajátosságának tekinthető.

Közelebbről nézve, az adott kultúra által kimunkált és támogatott pedagógiai környezet nem a többi, más kultúrák által kimunkált és fenntartott pedagógiai környezettől elszigetelten működik. Az egymás mellett létező és működő pedagógiai kulturális rendszerek együttese alkotja a pedagógia komponensrendszerét, amelynek mozgásterét egy még tágabb környezet, az általános értelemben vett humán kultúra mindenkori keretei adják (1. ábra).

Ennélfogva ez a legtágabb tér határolja a tanárszerepet, elméletünkben tehát a modern tanárszerep legtágabb környezetének a humán kultúra jelenét kell tekintenünk.

1. ábra: A nyelvtanárszerep pedagógiai környezete



Az elvárt szerep azonban nem önmagában határozza meg a szerepviselkedést. Az ebben megjelenő elvárásokat az egyén pszichés rendszere felfogja, kiválogatja, értelmezi és feldolgozza. A elvárt szereprendszer feldolgozott tükörképe, a nyelv tanár pszichés rendszerében jelenlévő leképezett szerep, amely befolyásolja az egyénnek az adott interakcióban mutatott magatartását, így közvetlen kapcsolatban van az egyén szerepviselkedésével. Ez utóbbit a tanár a egyedi szituációhoz kötötten, az oktatás

keretei között a tanár és tanulók közötti osztálytermi interakció során valósítja meg, amelynek vizsgálatára munkánk nem tér ki.

A hazai szerepvalóság vizsgálatának eredményei

A pedagógus pályakép tudományos elméletei közül a professziógramok elmélete és a kompetencia fogalmára épülő, a pedagógustevékenység sztenderdjeit meghatározó elmélet jelentőségénél fogva tűnik ki. Az utóbbi irányzat uralkodóként emelkedik ki az elméletek közül. Ez alapozta meg a pedagógus professzió jelenlegi követelményrendszerének kifejlesztését, amely részben a Kimeneti Képesítési Követelmények, részben a pedagógus pályamodell követelményrendszerének pontos, mára jól kidolgozott leírását segítette elő.

Bár a pályamoddellel és a pedagógus tevékenységének értékelésével kapcsolatos változások részben a pedagóguspálya professzionalizálódásának felgyorsulását segítik a képzés területén, valamint a pálya szakmaspecifikus jellemzőinek az erősítésével, a professzionalizálódás lassulását is eredményezhetik azzal, hogy figyelmen kívül hagyják a pedagóguspálya értelmiségi létének, általános társadalmi és kulturális viszonyrendszerének a jellemzőit, továbbá azzal, hogy nem hangsúlyozzák a pedagógus egészséges emberként létező mibenlétét.

A tanári pálya több évtizedes elszenvedett presztízsveszteségeit is ellensúlyozhatja a tanári pályamodell megszületése, a tanári kompetenciák, standardok kidolgozása, valamint a pályaalkalmasság megítélése, így a jövőben felgyorsulhat a szakma presztízsének javulása. Mára azonban a nyelvtanári pálya presztízsének csökkenése már jelentős.

Ez utóbbi a tanári és különösen a nyelvtanári feladatok mennyiségi és minőségi változásának eredményeképpen a funkcionális szerepek bővülésével és ezen szerepek problémáktól sem mentes együttélésével, szerepek eróziójával, valamint a bizonytalanság növekedésével együtt fejti ki hatását.

A nyelv mint tartalom és nyelv mint eszköz emberpróbáló kettőssége a XX. század nyelvpedagógiai módszerekben mutatkozó termékenységére okán nehezíti a nyelvtanárok szerepmegvalósítását. A nyolcvanas évektől azonban újabb alapvető változásokra figyelhetünk fel a hazai nyelvoktatásban is, amelyek az idegen nyelvi tudás fogalmának jelentős módosulásában, a nyelvoktatási szemléletek és módszertanok paradigmászerű változásában, a tanulói csoportok differenciáltságának robbanásszerű növekedésében követhetők nyomon. Ezen túl a tanár saját nyelvtudásának vélt vagy valós hiányosságai is állandó tényezőként negatívan befolyásolhatják a nyelvtanár saját szerepéhez mutatott beállítódását.

A pedagógusok ma is úgy vélik, az elvárt szerep felkészültségükkel nincs összhangban. A tanári felkészültség területén érzékelt három hiányterület, a tanításhoz szükséges számítógépes ismeretek, a tanulók viselkedési és fegyelmezési problémái, valamint a speciális tanulási igényű tanulók oktatása között az utóbbi különösen sújtja a nyelvtanárokat egyrészt a speciális tanulási igény gyakori nyelvi érintettsége, másrészt az ezek kezelésében való jártasság hiánya okán.

A módosított metaforaelemzés eredményei

A metaforaelemzés mint nyelvészeti alapú pedagógiai kutatási módszer különösen alkalmas egy fogalomhoz kapcsolódó egyéni metakognitív tudás és élmények megismerésére és olyan egyéni nézetek feltárására, amelyek befolyásolják a tanárszerep megvalósulását.

Azonban a kvalitatív kutatásokat – köztük a metaforaelemzést is – gyakran éri kritika az adatok feldolgozásának megbízhatóságával kapcsolatosan. A hagyományosnak tekinthető metaforaelemzési módszerhez képest elsőként az adatfeldolgozás megbízhatóságának javítása érdekében módosítottuk a metaforaelemzés során már ismert adatgyűjtési technikát, amely módosítást propozicionális adatgyűjtés elnevezéssel jelöltünk.

A vizsgált csoportban a leképezett nyelvtanárszerep elemei egyidejűleg a nyelvtanár mindenki 'szolgáló'-ja és 'tudásalkotó' kettősségében vergődő szerepét hangsúlyozzák. Kisebb mértékben a követendő 'modell', a tanuló és a külvilág közötti 'kapocs', ezen felül pedig a 'tudásforrás' szerepelemek együttesének jellemzőit hordozzák magukon.

A propozíciók nyelvezetén keresztül affektív jellemzők is megmutatkoztak, amelyek részletesebb vizsgálata további eredményeket hozott. A nyelvtanárok a vizsgált időszakban negatív módon élik meg a szerepelvárások mennyiségét és különösen azokat, amelyeket a külső, osztálytermen kívüli környezetük kényszerít rájuk, illetve amelyek a nyelvtanítási tevékenységen túl veszik igénybe nyelvi és szakmai tudásukat. Miközben magas szakmai önbecsülés jellemzi a résztvevőket, a társadalom elismerésének elmaradása, valamint a munkájuk gyümölcsének későbbi beérése szintén zavaró tényezőkként vannak jelen a leképezett szerepükben.

A továbbiakban a módosított metaforaelemzés propozicionális adatgyűjtési technikáját tovább kombináltuk a kognitív konstrukcióellenőrzés technikájával. Az így kirajzolódó mentális terek a tanárszerep világát a képzelet világában ábrázolják, amelyben a tanár biztonságot nyújtó, felsőbbrendű lényként jelenik meg. Az adott tanárjelölti csoport metaforáiból gyűjtött adatok szakmai önbizalomra, valamint egy idealizált tanárszerep képzetére utalnak.

Fontos eredmény, hogy a két technika, azaz a propozicionális adatgyűjtés, valamint a kognitív konstrukcióellenőrzés együttes alkalmazása az adatgyűjtés és adatfeldolgozás terén jelentősen megnövelte a pedagógiai metaforaelemzés megbízhatóságát.

A habilitációs értekezés tézisei

1. A tanárszerep a tanárra irányuló elvárások összessége által alkotott összetett komponensrendszer, amelynek fő funkciója a szerep megvalósítása, azaz a szerepviselkedés. A kompetenciarendszer két fő alkotóeleme az elvárt szerep és a leképezett szerep.
2. A pedagógiai környezet rétegeiből eredő elvárások összessége kiegészülve a humán környezet által támasztott univerzális elvárásokkal alkotja az elvárt szereprendszer egészét.
3. Az elvárt szerep összetett rendszer, amelynek elemszáma nem határozható meg pontosan, folyamatosan átalakulóban lévő nyitott rendszer.
4. Az elvárt szerepnek a tanár nézetrendszerében megjelenő tükörképe, a leképezett szerep, belső elvárásrendszerként van jelen a tanár tudatában. A leképezett szerep önmagában is komponensrendszer.
5. A leképezett szerep nemcsak az elvárt szerep tükröződése, hanem az abban megjelenő elvárások összességében megjelenő konfliktusforrások tükörképe is.
6. A tudomány által megrajzolt pedagógus pályakép változásait egyrészt a vertikális elmélyülés, másrészt pedig a horizontális szűkülés jellemzi. Leginkább a pedagógus szakmai tevékenységének bemutatásában követhető nyomon a pályakép mélyülése, differenciálódása, részletezettségének, elemző és pontosító jellemzőinek minőségi változása. Ugyanakkor a pedagóguspálya általános személyi és egyes szakmai kompetenciáinak megerősítése és a fenntarthatóságra utaló törekvések

kikoptak a pszichológiai aspektusok elhalványulásával, ami a pályaképet leszűkíti. A pedagógus mentális és fizikai egészségének feltételei, vagy a kreatológiai képességrendszer szükségessége nem jelenik meg az újabb megközelítésben.

7. A nyelvtanári pálya presztízsének csökkenése mára jelentőssé vált. Ennek oka a tanári pályát érő általános presztízsveszteségen túl egyrészt az anyanyelvi beszélő kompetenciáinak általános túlidealizálása (native speakerism), másrészt a hazai nyelvtanárok körében saját szakmai énképük gyengesége.
8. A nyelvtanári feladatok mennyiségi és minőségi változáson mentek keresztül, amelyek a funkcionális szerepek bővülésével és ezen szerepek problémáktól sem mentes együttélésével, szerepek eróziójával, valamint a bizonytalanság növekedésével járnak együtt.
9. A nyelvtanárok úgy vélik, az elvárt szerep felkészültségükkel nincs összhangban. A felkészültség területén a speciális tanulási igényű tanulók oktatása különösen sújtja a nyelvtanárokat egyrészt a legtöbb speciális tanulási igény nyelvi érintettsége, másrészt az ezek kezelésében való jártasság hiánya okán.
10. A metaforaelemzés kvalitatív módszereként is alkalmas lehet mind kutatási, mind fejlesztési célokra, amennyiben a trianguláció során megfelelő technikával valósítjuk azt meg.
11. A propozicionális elemzés elnevezéssel illetett technika a pedagógiai metaforaelemzés adatgyűjtése során az eljárás megbízhatóságát növeli mind a kognitív mind pedig az affektív tartalmak feltárásában.

12. A kognitív konstrukcióellenőrzés technika a pedagógiai metaforaelemzés adatfeldolgozása során az eljárás megbízhatóságát növeli.

13. Különböző nyelvészeti metaforaelméletek felhasználása okán a kognitív konstrukcióelemzés technikájának alkalmazása a felhasználó részéről a metaforaelemzés kognitív nyelvészeti alapjainak ismeretét is feltételezi.

Hivatkozott irodalom

Babóczkyné Szőke Edit (2009): *Felnőtt nyelvtanulók online olvasási stratégiahasználatának fejlesztése.* (PhD értekezés kézírata)

Fábián Gyöngyi (2007): *Kísérlet a nyelvtanárszerep fogalmának integrált megközelítésére* (PhD értekezés kézírata) Veszprémi Egyetem, Interdiszciplináris Doktori Iskola, Neveléstudományi Doktori Program.

Kiss Csaba (2013): *A szervezeti elkötelezettség és a munka-család konfliktus összefüggései az ügyfélszolgálati munkában.* (PhD értekezés kézírata)

Kiss Csaba, Csillag Sára, Szilas Roland és Takács Sándor (2012): A szervezeti elkötelezettség és a munka-család viszonyrendszer összefüggései. *Vezetéstudomány.* 43(9). 2-14.

Primecz Henriett, Kiss Csaba, Toarniczky Andrea, Csillag Sára, Szilas Roland, Bácsi Katalin és Milassin Anda (2013) Magyarországi "munkavállaló-barát" (employee friendly) szervezetek: Valóság vagy utópia (Avagy mit tanulhatunk tőlük?). *Vezetéstudomány,* 45(10). 2-16.

Simay Endre István (2010): Fegyelmezés, etológia, tanárképzés. In: Karlovitz János Tibor (szerk.) *Az iskola betegítő tényező, vagy a korlátlan lehetőségek tárháza.* Budapest, Neveléstudományi Egyesület, 59-67.

A szerző tudományos tevékenységének az értekezés témaköréhez kapcsolódó adatai

Az értekezés témakörében megjelent publikációk

- Fábián Gyöngyi (2002): „A magyarországi tantervi változások és a pedagógus társadalom két pedagógiai szakfolyóirat tükrében.” Pedagógusképzés 1(4). 31-42.
- Fábián Gyöngyi (2002): „A nyelvtanár viselkedésének megismerhetősége a személyiség, attitűdök és szerepek összefüggésében.” In: Bárdos Jenő és Garaczi Imre (szerk.) Nyelvpedagógia az ezredfordulón. Veszprém: Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 25-50.
- Fábián Gyöngyi (2002): „Szükségletelemzés a nyelvoktatásban.” In: Földes Csaba (szerk.) MMI: Annum Tempus Linguarum Europae. Scripta Philologica Pannoniensis. Veszprém: MTA VEAB – Egyetemi Kiadó, 105-111.
- Fábián Gyöngyi (2003): „A nyelvtanári szerep alakító tényezői: az elvárások.” In: Kiss Endre (szerk.) Interdiszciplináris pedagógia és a tudás társadalma, A II. Kiss Árpád Emlékkonferencia előadásai. Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, 556-567.
- Fábián Gyöngyi (2004): „A nyelvtanár és a tanuló tanórai szerepét meghatározó univerzális determináns.” In: Kurtán Zsuzsa és Zimányi Ágnes (szerk.) A nyelvek vonzásában. Köszöntő kötet Budai László 70. születésnapjára. Veszprém: Veszprémi Egyetemi Kiadó, 216-227.
- Fábián Gyöngyi (2004): „Teachers’ ownership of the process of change in the culture of pedagogy.” In: Magnus Persson (szerk.) Towards the Teacher as a Learner – Contexts for the New Role of the Teacher. Karlstad: The Learning Teacher Network, 83-91.

- Fábián Gyöngyi és Helen Masani (2005): "In team work you lose your own personality." In: Magnus Persson (szerk.) Learning for the Future. Dimensions of the new role of the teacher. Karlstad: The Learning Teacher Network, 143-147.
- Fábián Gyöngyi (2005): „A modern nyelvtanár szerepének evolúciója.” In: Buda András és Kiss Endre (szerk.) Interdiszciplináris pedagógia és az elvárások forradalma. A III: Kiss Árpád emlékkonferencia előadásai. Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, 140-153.
- Fábián Gyöngyi (2006): „Az istennő és a szolga.” In: Buda András és Kiss Endre. (szerk.) Interdiszciplináris pedagógia és az oktatás finanszírozása. A IV: Kiss Árpád emlékkonferencia előadásai. Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományi Tanszék, 134-147.
- Fábián Gyöngyi (2006): „Metaphors of teachers’ belief systems.” In: Magnus Persson (szerk.) A Vision of European Teaching and Learning. Perspectives on the new role of the teacher. Karlstad: The Learning Teacher Network, 131-141.
- Fábián Gyöngyi (2010): „A tanárok nézetrendszerének hétköznapi ’metaforái’”. In: Gecső Tamás és Sárdi Csilla (szerk.) Új módszerek az alkalmazott nyelvészeti kutatásban. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához sorozat. 105-111.
- Fábián Gyöngyi (2011): „Tükörtől tükörig: A pedagógus pályakép változásainak elmúlt negyven éve.” Iskolakultúra 21(12). 10-22.
- Fábián Gyöngyi (2013): „The application of Improved Metaphor Analysis in education research” Procedia. Social and Behavioral Sciences. Vol. 93. 1025-1029.
- Fábián Gyöngyi (2015): „A metaforaelemzés szubjektivitásának korlátozása pedagógiai nézetek vizsgálata során” In: Major Éva és Veszelszki Ágnes (szerk.) Bölcészeti- és Művészetpedagógiai Kiadványok 11. A tanárrá válás és a tanárság kutatása. A magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelvek és a művészetek művelési területén. Budapest, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, 233-248.

Az értekezés témaköréhez kapcsolódó tudományos előadások

- Fábián Gyöngyi. „A tanár szerepviselkedését befolyásoló tényezők a nyelvoktatásban” Interdiszciplináris pedagógia és a tudás társadalma. I. Kiss Árpád Emlékkonferencia. Debrecen, 2001. november 9-10.
- Fábián Gyöngyi. „A modern nyelvtanár szerepviselkedését meghatározó exogén tényezők” Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2003. október 10.
- Fábián Gyöngyi. „A modern nyelvtanár szerepének evolúciója” Interdiszciplináris Pedagógia. II. Kiss Árpád Emlékkonferencia. Debrecen, 2003. november 7.
- Fábián Gyöngyi. „Teachers’ ownership.” Towards the Teacher as a Learner. Nemzetközi konferencia. Albufeira, Portugália, 2004. május 6-8.
- Fábián Gyöngyi és Helen Masani (workshop moderátor). “In team work you lose your own personality.” Learning for the Future. Dimensions of the new role of the teacher. Nemzetközi konferencia. Prága, Cseh Köztársaság, 2005. május 3-5.
- Fábián Gyöngyi. “A nyelvtanár szerepe: az istennő és a szolga esete.” Interdiszciplináris Pedagógia és az elvárások forradalma. III. Kiss Árpád Emlékkonferencia. Debrecen, 2005. november
- Fábián Gyöngyi. „Blooms of the Profession”, The Vision of European Teaching and Learning. Nemzetközi konferencia. Ljubljana, Szlovénia, 2006. május 18-20.
- Fábián Gyöngyi. “Metaforaelemzés alkalmazása tanári nézetek vizsgálatában”, A Tanárképzés Napja 2. Veszprémi Konferencia. Veszprém, 2009. április 29.
- Fábián Gyöngyi. “Hétköznapi metaforák és viselkedés.” Alkalmazott Nyelvészeti konferencia. Budapest, 2009. október 26-27.
- Fábián Gyöngyi. “Az integrált (nyelv)tanárszerep komponensrendszere” Országos Neveléstudományi Konferencia. Veszprém, 2009. november 19-20.

- Fábián Gyöngyi. "IMA alkalmazása a szükségletelemzésben" III. Tanárképzés Napja. Veszprém. 2012. szeptember 18.
- Fábián Gyöngyi. "Education in blooms with blooms in education" 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership. Brüsszel, 2012. október 25-28.
- Fábián Gyöngyi. "Ami összeköt: mentális terek tanárjelöltek szerepértelmezéseiben" Térátlépések. Nemzetközi Konferencia. Veszprém, 2015. március 26-27.
- Fábián Gyöngyi. "Trainees' understanding of 'teacher role' through metaphors". XVII. Pszicholingvisztikai Nyári Egyetem, Balatonalmádi, 2015. május 31- június 4.
- Fábián Gyöngyi. "A projekt eredményei az angoltanárképzés támogatására." (TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0007 „ORSZÁGOS KOORDINÁCIÓVAL A PEDAGÓGUSKÉPZÉS MEGÚJÍTÁSÁÉRT”) Bölcsész- és művészetpedagógiai kutatások, fejlesztések és tananyagok a tanárképzés támogatására – projektzáró szakmai konferencia. Budapest, ELTE, 2015. szeptember 15.
- Fábián Gyöngyi. "Gates to hidden beliefs through metaphor." Tudomány Napja. Nemzetközi Konferencia. Veszprém, 2015. november 3-4.
- Fábián Gyöngyi. "A szubjektum korlátozása a pedagógiai metaforaelemzés alkalmazása során". XV. Országos Neveléstudományi Konferencia. Budapest, 2015. november 19-21.

Az értekezés témaköréhez kapcsolódó lektori tevékenység

TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0007 számú, „Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért” című pályázat (ELTE BTK, 2015)

1. Major Éva-Tóth Etelka (szerk.): *Szakpedagógiai körkép II.: Idegennyelvpedagógiai tanulmányok*. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok. 3. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem
2. Baditzné Pálvölgyi Kata, Szabó Éva, Szentgyörgyi Rudolf (szerk.) *Tanóratervezés és tanórákutató A magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelvek és a művészetek műveltségi területen*. Bölcsész- és művészetpedagógiai kiadványok. 10. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem